

Operatie Diane

STEPHAN GALON

Operatie Diane

*18 maanden in het spoor van
de Speciale Eenheden*

Manteau

© 2013 Renaissance du Livre
© 2013 Uitgeverij Manteau / WPG Uitgevers België nv,
Mechelsesteenweg 203, B-2018 Antwerpen en Stephan Galon
www.manteau.be
info@manteau.be

Vertegenwoordiging in Nederland
Singel 262
1016 AC Amsterdam
Postbus 3879
1001 AR Amsterdam

Eerste druk september 2013

Omslagontwerp: Janpieter Chielens
Vormgeving binnenwerk: Ready2Print
Foto's omslag en binnenwerk: Diego Slosse

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens-
bestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

ISBN 978 90 223 2934 4
D/2013/0034/334
NUR 400

Aan Paul, Jef, Marcel en Pierre, die tijdens het uitoefenen van hun dienst omgekomen zijn, en aan hun familieleden.

Aan de leden en oud-leden van de Speciale Eenheden van de federale politie en aan hun dierbaren.

Aan de politiemannen en -vrouwen van ons land.

Inhoud

Inleiding:
De mythe van de Speciale Eenheden 9

1

Magda 13
Fort Chabrol 23
Safe house 49
Onderhandelen 57

2

Jongensdroom 75
Anthony De Clerck 93
Radicalisering 105
Angela Merkel 113

3

Q 123
Afpersers 135
Foto's 149
Vuurwapengevaarlijk 159
Farid le Fou 167
Drugsvangst 171

Tot slot 187

Dankwoord 191

Inleiding:

De mythe van de Speciale Eenheden

Over de Groep Diane, het Speciaal Interventie Eskadron (SIE), het Commissariaat Generaal Special Units (CGSU) of de Speciale Eenheden in het algemeen vallen elke dag weer nieuwe verhalen te vertellen. Achttien maanden lang volgde ik de Speciale Eenheden. Situaties boden zich aan doordat ik in de kazerne was of doordat officieren mij opbelden met het voorstel naar de kazerne te komen en hen te vergezellen. Beetje bij beetje was het me gelukt om het vertrouwen van deze mensen te winnen.

Dit is een persoonlijk verhaal, over hoe ik hen aan het werk gezien heb als professionals en als mensen. Ik heb dit boek geschreven uit fascinatie en uit een algemene passie om de mens te begrijpen. Ik kreeg groen licht van Eric Liévin en Ivo Vereycken om het avontuur aan te vatten. Dankzij hun vertrouwen heb ik als eerste buitenstaander in de veertig jaar dat de Speciale Eenheden bestaan, deze unieke ervaring mogen beleven. Ik kreeg zonder enige beperking een inkijk in de wereld van de Speciale Eenheden.

Respect voor deze mannen en vrouwen was één motivatie om dit boek te schrijven, de mensen achter de bivakmutsen leren kennen een tweede. De bevolking een beeld

geven van hun maatschappelijke rol een derde. In veel situaties vormen deze politiemensen de allerlaatste schakel van de ketting.

De diepmenselijke ervaringen die deel uitmaken van hun job bezorgen hen elke dag een beetje meer eelt op hun ziel. Ploeggeest staat centraal in hun leven. Misschien zullen wij als buitenstaanders nooit helemaal begrijpen waarom zij elke dag dergelijke extreme risico's ondergaan. Dat is wellicht ook een deel van de mythe van de Belgische Speciale Eenheden.

De in dit boek gebruikte namen van de personeelsleden van de Speciale Eenheden zijn hun dagelijks gebruikte codenamen.

Om redenen van vertrouwelijkheid en privacy – zoals discretie omtrent wat mensen in nood hebben doorgeemaakt – werden in een aantal gevallen situaties lichtjes gewijzigd en geografisch verplaatst. De feiten hebben wel degelijk plaatsgevonden zoals ze hier zijn beschreven. De Speciale Eenheden staan centraal in dit boek. Ik ga niet verder in op de gerechtelijke afwikkeling van de crisissen waarvan ik getuige was.

Zonder het vertrouwen en de openheid van de leden van de Speciale Eenheden was dit boek niet mogelijk geweest. Ik hoop dat het hun boek zal worden.

1

Magda

24 oktober 2012, 16.34 uur

‘Stephan, kom mee.’

Brakky neemt zijn wapen, zijn radio en zijn kogelvrije vest. Ergens aan de rand van Brussel dreigt een vrouw van begin dertig van een vierde verdieping af te springen. Brakky is als commissaris verantwoordelijk voor de observatie-eenheid en is coördinator van de onderhandelaars. Er wordt gezegd dat de vrouw messen bij zich heeft.

Pette, de commissaris die aan het hoofd staat van de interventie-eenheid, rent mee de trap af. ‘We bereiden het vertrek van de noodploeg voor.’ Enkele minuten later zitten we in de commandowagen met JNo en Patrick van de directie operaties. JNo stuurt de Opel Vectra door het stadsverkeer. Ons zwaailicht weerkaatst in de winkelramen. Patrick zit op de passagiersstoel en concentreert zich op de auto’s die van rechts kunnen komen. ‘Clear Jean-No, clear.’ Tegelijk brieft hij de collega’s via de radio: ‘Aan alle eenheden, hier de commandopost. In de wijk de eenrichtingsstraat nemen.’

JNo is commissaris bij de directie operaties. Hij is een van die mensen met een blijvend trauma door de Rwan-

dese genocide in 1994. Hij was toen officier bij de paracommando's. 'We wisten dat de genocide bezig was, dat mensen massaal kapot werden gemaakt', zal hij me op een avond vertellen, nog altijd met een zorgelijke blik in de ogen. 'Wij lagen met commando's in Rwanda en met de rest van de brigade in Tanzania. Wij konden in achtenveertig uur in Rwanda operationeel zijn, al was het maar om met genoeg troepen een *safe zone* te maken in Kigali. Dat had perfect gekund, maar we kregen geen groen licht. Ik heb de tien vermoorde Belgische para's goed gekend. Ik kan hier nog steeds niet over spreken zonder een krop in mijn keel te krijgen. Rwanda was hartverscheurend.'

Het beoordelen van een crisis verschilt volgens JNo bij de Speciale Eenheden in weinig van hoe het er in het leger aan toeging. Men moet de target twee stappen voor zijn. Simpel. 'Bij de commando's ben je wel meer aan het oefenen. Je bereidt je voor op extreme situaties, bij de Speciale Eenheden is het allemaal veel concreter.'

JNo heeft contact gehad met de lokale politie. De straat is verkeersvrij gemaakt, en er is een veiligheidszone afgebakend. Patrick geeft door de radio nieuwe instructies: 'Aan alle eenheden: code 3. Ik herhaal: code 3.' 'Code 3' betekent dat de leden van het SIE zich moeten verplaatsen als prioritair voertuig met gebruik van blauw zwaailicht en sirene. 'Een alleenstaande vrouw dreigt te springen', vat Patrick de toestand samen. 'Ze lijkt erg depressief. Ze heeft zich verschanst. Wim van de Brusselse antiovervalbrigade heeft ons om steun gevraagd. Zijn mensen hebben geprobeerd om naar binnen te gaan, maar dat bleek niet mogelijk. De crisis is acuut.' In de auto heeft Pette meegeluisterd. 'Geen probleem', zegt hij. 'We hebben het

nodige geregeld.’ Vanuit de kazerne is een *camlock* vertrokken.

Het concept van de *camlock*, een jeep met een laadplatform, hebben de leden van de interventie-eenheid zelf bedacht, aldus Pette. ‘Het zijn 4x4’s met kogelvrij glas, een versterkt chassis en een versterkt dak. Het dak moet een ganse ploeg veilig kunnen dragen. We hebben al het extra materiaal geïntegreerd: speciale ladders tot platformen. Met de *camlocks* kunnen wij een huis stilletjes naderen. De ladders staan dan al op de hoogte van het raam waarlangs we naar binnen willen.’

Een anonieme wagen van het SIE stopt voor het appartementsgebouw. Twee onderhandelaars stappen uit. Coo, de eerste onderhandelaar, is Nederlandstalig. Net als de vrouw. Coo heeft van de bewoners op de derde verdieping toestemming gekregen om vanuit hun woonkamer contact te zoeken. Coo belt de dame op haar gsm. Geen antwoord. Nog eens. Weer niks. Boven hen horen ze de vrouw driftig heen en weer stappen en roepen. Coo gaat op het balkon staan.

‘Mevrouw, ik wil graag met u spreken. Kunt u alstublieft naar de voorkant van uw appartement komen, aan het balkon?’

Het is natuurlijk delicaat om haar naar het balkon te brengen, maar er is geen andere keuze. Het eerste wat een onderhandelaar moet zien te doen, is contact tot stand brengen. Door het plafond zijn nu even geen stappen meer te horen. De stem van Coo lijkt de dame aan het denken te hebben gezet. Ze verschijnt op het balkon. ‘Ik ga springen’, zegt ze. ‘U kunt mij niet tegenhouden. Ik ga springen.’ Coo zwijgt even. De dame herhaalt dat ze gaat springen.

Ze heet Magda, ze is depressief. Die kennis is verworven nadat onderhandelaars zijn gaan rondbellen bij burens, familieleden en de huisdokter. Zodra de vrouw wat lijkt te zijn gekalmeerd, ziet Coo zijn kans: 'Magda, mijn naam is Coo, ik ben onderhandelaar van de federale politie.' Het blijft stil daarboven. 'Ik ben hier om u te helpen. We gaan u proberen te helpen, want ik hoor en ik zie dat u met een serieus probleem zit. Dat er iets is wat heel diep zit. We willen u echt helpen.'

'Ze hebben mijn leven kapotgemaakt. Ik zie het niet meer zitten.'

'Luister naar mij, we gaan alles doen om u te helpen.'

'Als ik spring, is alles voorbij. En ik wil dat gij weggaat. Ik heb niets te zeggen. Laat mij met rust.'

'Magda, ik hoor goed wat je zegt, maar zolang je dreigt te springen, kan ik niet weggaan. Dat moet je begrijpen.'

Coo heeft de dame pas getutoyeerd nadat zij dat heeft gedaan.

'Ze hebben mij belogen. Sorry dat ik hier voor overlast zorg, maar ik wil doodgaan. Ik had direct moeten springen.'

'Magda, laat ons samen zoeken naar een oplossing.'

'Gij wilt mij niet helpen. Gij wilt mij opsluiten.'

'Ik wil je niet opsluiten, ik wil naar je luisteren. Ik zie dat je het heel moeilijk hebt, en we gaan ons uiterste best doen om je te helpen.'

'Ik weet het niet. Ik moet nadenken. Ik moet nadenken.'

Ze gaat naar binnen. De onderhandelaars horen haar nog roepen dat ze met rust gelaten wil worden, dat ze moeten weggaan. Coo probeert het nog eens via de gsm.

Na drie pogingen neemt Magda op. ‘Laat ons afspreken dat je niets doms doet, en dan laten wij je met rust. Als je mij wil spreken, roep me dan, ik sta hier op het balkon. Onder jou.’

De onderhandelaars willen de dame het liefst de tijd geven om zelf tot het besluit te komen dat ze hen zal binnen laten, ook al kan dat nog even duren. Een van de onderhandelaars heeft kort gesproken met haar psychiater, en die beoordeelt de situatie als zorgelijk. Hij vreest dat Magda het meent. Beneden is de interventie-eenheid aangekomen. In een paar minuten vormt zich op het balkon naast dat van Magda een constructie met ladders, balken en opgespannen kabels. Een tweede ploeg bouwt een soortgelijke constructie onder haar balkon. Ze hebben het zo aangepakt dat Magda daar vanuit haar raam niets van kan zien. Het is niet echt een vangnet, zo wordt me later uitgelegd. De constructie moet de agenten in staat stellen om naar Magda toe te springen, mocht ze het dan toch doen, en haar val op z’n minst te kunnen breken.

De *breachers* treffen voorbereidingen om Magda’s voordeur in te beuken. Een van de agenten, Pee, legt uit dat daar wat wiskunde bij komt kijken. ‘We moeten de hydraulische druk om de deur te forceren vooraf goed berekenen. We willen genoeg kracht om binnen te geraken, maar ook niet te veel. Met een stormram kunnen we hier bijvoorbeeld niets doen.’

Pette: ‘Ieder lid van de interventie-eenheid heeft een specialiteit. Dat kan duiken zijn, of *breachen* – dit is het snel openmaken van deuren met behulp van gespecialiseerd materiaal – werken met explosieven, sniping of aanvalshondengeleider. Naast een hoofdspecialiteit heb-

ben onze mensen nog een tweede. Iedereen moet ook een schild kunnen gebruiken. Als we naar binnen gaan, doen we dat meestal in ploegen van vijf tot zes.'

Magda is opnieuw gaan ijsberen in haar flat. De onderhandelaars kunnen haar stem horen. 'Laat mij met rust, laat mij met rust, miljaarde.' Een van de onderhandelaars merkt op dat het er vooral op aankomt haar een perspectief aan te bieden. Ze moet tot het inzicht komen dat er een uitweg is. Dat het mogelijk kan zijn om haar leven weer op de rails te krijgen. De hele actie is al bijna drie uur aan de gang als de onderhandelaars haar na overleg met JNo en Brakky nog eens bellen. Deze keer neemt ze bij de eerste beltoon op.

'Magda, wil je nadenken hoe je het verdere verloop ziet? Als wij hier weg zijn, mag je je niet opnieuw alleen voelen. We zullen samen zien hoe ver we geraken voor een concrete oplossing.'

'Wat is dat nu weer?'

'We moeten iemand vinden die jij vertrouwt en waar je bij kan blijven. Ik weet niet wat de mogelijkheden zijn, maar wie kan er bij je blijven vanavond? Je bent rustig nu. Ik denk dat het goed zal komen. Ik wil dat er iemand bij je is, zodat je niet opnieuw die neiging krijgt. Daarna gaan we samen nadenken over hoe je een nieuwe start kunt nemen.'

'Gij wilt een babysit voor mij.'

'Nee, geen babysit. Het is gewoon zo dat we je niet alleen kunnen laten. Ik wil met jou een oplossing vinden.'

Brakky gebaart dat er een doorbraak moet komen, liefst snel. Coö knikt.

‘Magda, is het goed als ik bij jou binnenkom?’

Met een verzwakt stemmetje stemt Magda in. JNo en Brakky zien niettemin een risico. ‘Het valt niet uit te sluiten dat de vrouw over een wapen beschikt’, vindt JNo. Was er geen bericht over messen, daarstraks? Hij neemt door wat er gaat gebeuren. Coo moet aankloppen en de deur blokkeren met zijn voet, wapen op de rug. Twee agenten met stroomstootwapens staan klaar om de flat te bestormen, elk aan een kant van de deur. Buiten houden de ploegen met de noodladders zich klaar voor het geval Magda zich zou bedenken. Door de radio worden instructies gegeven. ‘Hydraulisch materiaal aan de voordeur nu wegnemen. Vrije doorgang maken voor Coo.’

Coo staat aan de deur van het appartement, maar heeft geen haast.

‘Magda, ik sta hier aan je deur. Laat je me binnen?’ Geen reactie. Minuten verstrijken.

Plots de stem van Magda: ‘Ben je gewapend?’

‘Nee.’

‘Enkel gij komt binnen. Niemand anders.’

Traagjes gaat de deur open, Coo zet een voet ertussen. Binnen de seconde springen de interventiemensen op de vrouw en voor ze het beseft, zit zij gehurkt op de grond. Wim, de man die om bijstand vroeg, komt binnen en daarna volgen een dokter en verpleegkundigen. Zij nemen nu over, het SIE moet zo snel mogelijk naar een volgende brandhaard.

Twintig minuten geleden is er een oproep binnen gekomen over een zogeheten ‘Fort Chabrol’ in het Luikse. De mensen van het SIE gebruiken deze term voortdurend, liever dan bijvoorbeeld ‘verschansing’. Een gewapen-

de man heeft zich opgesloten in zijn eigen huis en dreigt ermee zichzelf en alles om hem heen op te blazen. Een wagen met onderhandelaars is al naar Luik vertrokken, maar na tien minuten meldt Patrick het goede nieuws via de radio: 'Aan alle eenheden. Cancel. Ik herhaal, cancel.' De man heeft zich laten inrekenen door de politie.

Over situaties zoals zonet heeft Coo geleerd dat het risico dat mensen zich daadwerkelijk iets aandoen het grootst is op het moment dat de politie aankomt. 'Mensen raken opgewonden door omstandigheden. Ze denken dat wij zijn gekomen om hen te interneren. Het blijft altijd iets speciaals, zeker als je iemand een been over een balkon ziet hijsen. Ik weet wel dat de collega's van interventie alles zullen doen om die persoon op te vangen, maar zo ver mag het normaal niet komen. Het belang van de andere onderhandelaars naast je is niet te onderschatten. Ze volgen alles, geven raad. Ze hebben meer afstand en zien het sneller als je moet overschakelen op een andere denkpiste.'

Wim is het operationele hoofd van de Brusselse anti-overvalbrigade, de oudste interventie-eenheid van ons land. Ze werd in 1965 opgericht als reactie op een reeks holdups die dat jaar eerst agent Albert Deleener en wat later zijn collega Eustache Vanhelmont het leven kostten. Wim is tevreden over het verloop van de avond. 'De goede relatie met de Speciale Eenheden is er gekomen doordat iedereen zich aan zijn woord houdt', zegt hij. 'Niemand van ons heeft ooit het gevoel gehad dat zij op ons neerkijken of zo. Wij weten wat wij kunnen, en nog beter wat wij niet kunnen. Deze mannen behoren toch tot de beste van de wereld in hun domein.' Bij crisissituaties in Brus-